

Alusta alkaen 63

Savonlinnan Tuomiokirkko 12.11.2009

1 Moos 42:18-38

Joosefin veljet palaavat viljanostomatkalta

Edellä olemme kuulleet, kuinka veljiensä orjaksi myymä Joosef kohosi heidän tietämättään Egyptin käskynhaltijaksi. Joosef oli kerännyt faraolle valtavat varmuusvarastot viljaa. Ne olivat tarpeen kun nälänhätä tuli koko silloiseen Lähi-itään. Joosefin veljetkin lähtivät silloin viljanostomatkalle Egyptiin.

Joosef on ulkonaisesti ankara, vaikka sydämessään lempeä

Kertomuksemme tässä vaiheessa Joosefin veljet on tuotu Joosefin eteen. Joosef tunsi heidät, mutta oli kuin ei olisi tuntenut, koska heidän eivät tunteneet häntä. Hän halusi esiintyä ankarana käskynhaltijana ja syytti veljiään vakoojiksi. Hän heitätti heidät kolmeksi päiväksi vankilaan.

Kolmantena päivänä Joosef sanoi heille: "Tehkää kuten sanon, niin saatte pitää henkenne, sillä minä olen Jumalaa pelkäävä mies. Voitte osoittaa rehellisyytenne näin: Yksi teistä jää tänne vankilaan. Te muut saatte mennä ja viedä ostamanne viljan nälkää näkeville perheille. Tuokaa sitten nuorin veljenne minun luokseni. Näin osoitatte puhuneenne totta, eikä teidän tarvitse kuolla. (1 Moos 42:18-20)

Tämän kohdan ymmärtämiseksi on tarpeellista eläytyä Joosefin ajatuksiin ja tunteisiin. Joosef rakasti veljiään. Hänen oli vaikea teeskennellä, että ei tuntenut heitä. Joosefin tunteista kertoo sekin, kun hän sanoo: "... että voisitte viedä ostamanne viljan nälkää näkeville perheille." Joosef on huolissaan veljiensä perheistä ja Jaakob-isästä. Joku normaali egyptiläinen käskynhaltija olisi vähät välittänyt joittenkin heprealaisten rääsyläisten elämästä.

Joosefin sisällä siis paloi rakkaus ja sääli veljiä kohtaan. Silti hän on ulospäin kova. Yhden veljistä pitää jäädä vankeuteen hänen luokseen.

Myöhemmin saamme kuulla, että Joosefilla oli mietittynä ovela keino, jolla hän saisi säikähdettyä veljiään vieläkin perusteellisemmin kuin mitä tähän mennessä oli tapahtunut.

Luther selittää tätä Joosefin toimintaan sillä, että Joosef on vertauskuva Jumalan lain toiminnasta. Lakinsa avulla Jumala pysähdyttää ja pelästyttää ihmisen. Ihminen joutuu omassatunnossaan kiinni otetuksi ja tulee syylliseksi Jumalan edessä. Se tuntuu pahalta ja Jumala näyttää äärimmäisen ankaralta tuomarilta, joka tahtoo tuhota ihmisen. Mutta tosiasia on Joosefin sydän, sääli ja rakastava. Hänen on kuitenkin nujerrettava ihmisen salainen ja itsekäs pätemisen tarve laillaan. Muuten ihminen ei suostu hyväksymään Vapahtajamme Jeesuksen sovitustyötä omalle kohdalleen. Monesti tällainen nujertaminen kestää kauan ja siinä on monia iskuja, joiden vaikutuksesta Jumala näyttää yhä kamalammalta.

Veljien synnin tunto herää

Veljet suostuivat tähän ja sanoivat toisilleen: "Me olemme todellakin ansainneet rangaistuksen siitä, mitä teimme veljellemme. Me näimme hänen hätänsä, kun hän rukoili meiltä apua, mutta emme kuunnelleet häntä. Siksi me nyt olemme ahdingossa." (1 Moos 42:21)

Tämä veljien keskinäinen keskustelu paljastaa, että Joosef oli oikeilla jäljillä. Yhteisesti koettu vaara ja rangaistuksen pelko tuo pintaan yhteisen syyllisyyden, sen kuinka he olivat heittäneet veljensä Joosefin kaivoon ja myyneet hänet orjaksi. Silloin heissä ei ollut edes sen vertaa apua, kuin tässä ankarassa Egyptin käskynhaltijassa, joka salli heidän lähteä viemään viljaa nälkää näkeville perheilleen. Siksi Jumala oli nyt tuonut heidän päälleen tämän rangaistuksen. He olivat luulleet, että se oli jo taivaassa unohdettu, ainakin itse he olivat yrittäneet sen unohtaa, mutta nyt heidät oli otettu kiinni.

Ruuben, veljistä inhimillisin

Ruuben sanoi heille: "Minähän kielsin teitä tekemästä pojalle pahaa, mutta te ette kuunnelleet. Nyt joudumme tilille hänen kuolemastaan." (1 Moos 42:22)

Ruuben on jo aiemmin osoittautunut kaikkein inhimillisimmäksi Joosefin veljistä. Luvussa 37 kerrotaan juuri hän oli estänyt veljiään tappamasta Joosefia, vaan oli saanut heidät suostumaan siihen, että veli ainoastaan heitettäisiin kuivuneeseen kaivoon. Ruubenin tarkoitus oli tulla myöhemmin päästämään Joosef kaivosta. Suunnitelma epäonnistui, sillä Ruubenin tietämättä muut veljet ehtivät myydä Joosefin ennen kuin hän pääsi pelastamaan tämän.

Ruubenin tapaus osoittaa, että synnin valta on suurempi kuin yksilön kyvyt ja mahdollisuudet vastustaa sitä. Tässäkin Ruuben joutui tahtomattaan vedetyksi mukaan yhteiseen syyllisyyteen.

Ja Joosef itki

Mutta he eivät tieneet, että Joosef ymmärsi heidän puheensa, sillä hän puhui heille tulkin välityksellä. Joosef poistui heidän luotaan ja itki. (1 Moos 42:23-24)

Kuten sanottua, Joosef on ennakoiva vertauskuva siitä, mitä Kristus tuntee häntä kauhistuvia syntisiä kohtaan: sääliä ja rakkautta. Vastaavalla tavalla kuin Josef tässä itki veljiensä aiheuttaman mielenliikutuksen takia, Jeesus itki jouduttuaan kohtaamaan ystäviensä Martan ja Maria veljen Lasaruksen kuoleman. Kuitenkin Jeesus oli tahallaan viivytellyt eikä ollut tullut Lasaruksen luo parantamaan häntä. Syynä oli ollut se, että Jeesus oli halunnut Lasaruksen kuoleman kautta opettaa Martalla ja Marialle jotain tärkeää. Siksi hän salli Lasaruksen kuolla. Mutta se ei ollut hänelle helppoa. (Joh 11:3-6, 32-38).

Lasaruksen sisaret lähettivät Jeesukselle sanan: "Herra, rakas ystäväsi on sairaana." Sen kuultuaan Jeesus sanoi: "Ei tämä tauti ole kuolemaksi vaan Jumalan kunniaksi: se tuo julki Jumalan Pojan kirkkauden." Jeesus rakasti Marttaa ja hänen sisartaan sekä Lasarusta. Kuultuaan Lasaruksen sairastavan hän viipyi vielä kaksi päivää siellä, missä silloin oli, mutta sanoi sitten opetuslapsilleen: "Nyt lähdemme takaisin Juudeaan. (Joh 11:4-7)

Ehdittyään sinne, missä Jeesus oli, ja nähtyään hänet Maria vaipui hänen jalkoihinsa ja sanoi: "Herra, jos olisit ollut täällä, veljeni ei olisi kuollut." Kun Jeesus näki itkevän Marian ja hänen kanssaan tulleet juutalaiset, jotka hekin itkivät, syvä liikutus

valtasi hänet, ja hän kysyi: "Missä hänen hautansa on?" "Herra, tule katsomaan", he vastasivat. Jeesus itki. (Joh 11:32-35)

Mutta Joosef kokosi itsensä ja pystyi toimimaan valitsemassaan ankaran käskynhaltijan roolissa.

Palattuaan hän puhui vielä heidän kanssaan, otti sitten Simeonin heidän joukostaan ja vangitutti hänet heidän nähtensä. (1 Moos 42:24)

Ehkä Joosef vangitutti juuri Simeonin siksi, että tämä oli veljeksistä kovapintaisempia. Juuri Simeon oli ollut toinen veljeksistä, jotka olivat etunenässä tappamassa Sikemin kaupungin asukkaita (ks. 34:25).

Viljan hinta palautetaan veljille salaa

Joosef käski palvelijoittensa täyttää heidän säkkinsä viljalla, panna kullekin säkkiin hänen maksamansa hopean ja antaa heille evästä matkaa varten. He kuormasivat ostamansa viljan aasien selkään ja lähtivät kotimatkalle. Yöpymispaikassa yksi heistä avasi säkkinsä antaakseen viljaa aasilleen ja löysikin säkin suulta hopeansa. Hän sanoi veljilleen: "Minä olen saanut hopeani takaisin, se on päällimmäisenä minun säkissäni!" Silloin katsoivat toisiaan pelästyneinä ja vavisten ["heidän sydämensä vavahti"; alkuteksti ja v. 33 käänös] ja sanoivat: "Mitä Jumala onkaan tehnyt meille?" (1 Moos 42:25-28)

Joosefin oudon käytöksen syynä oli varmaankin toisaalta rakkaus: hän ei halunnut ottaa isältään ja veljiltään rahaa viljasta, sillä hänen suurin halunsa oli tehdä heille hyvää.

Toisaalta Joosefilla oli muukin ajatus mielessään: kun veljien rahat palautettaisiin heille tällä tavalla, he säikähtäisivät ja pelkäisivät, että heitä epäillään varastamisesta. Se taas palvelisi sitä, että veljien syyllisyys kasvaisi, tullakseen kerran sovitetuksi ja poisotetuksi.

Jälleen tapahtumat osoittavat, että Joosefin suunnitelma toimi. Veljien sydän vavahti kauhusta ja he sanoivat: "Mitä Jumala onkaan tehnyt meille?" Mielessä oli siis se, että Jumala oli maksamassa heille takaisin sitä, mitä he olivat tehneet Joosefille. Siinä he olivat aivan oikeassa, paitsi siinä, että Jumalan aikomuksena oli tuhota heidät. Jumalan aikomuksena oli pelastaa heidät, sekä heidän sielunsa että ruumiinsa, mutta sitä he eivät vielä tieneet.

Veljeksillä oli huono omatunto ja se sai heidät tulkitsemaan sinänsä iloisen asian, rahojen takaisin saamisen, pelottavana asiana.

Veljekset palaavat isänsä luo

Tultuaan isänsä Jaakobin luo Kanaaninmaahan veljekset kertoivat hänelle kaiken, mitä heille oli tapahtunut, ja sanoivat: "Se mies, joka on maan valtiaana, puhui meille ankarasti ja väitti meidän vakoilevan maata. Me sanoimme hänelle: 'Me olemme rehellistä väkeä emmekä mitään vakoojia. Meitä on ollut kaksitoista veljestä, kaikki saman isän poikia. Yhtä ei enää ole, ja nuorin jäi isämme luo Kanaaninmaahan.' Silloin se mies, maan valtiias, sanoi meille: 'Tällä tavoin minä saan tietää, oletteko rehellisiä: jättäkää yksi joukostanne luokseni, ottakaa mukaa viljaa nälkää näkeville perheillenne ja menkää hakemaan tänne nuorin veljenne, niin minä uskon,

ettette ole vakoojia, vaan rehellistä väkeä. Silloin annan teille takaisin tänne jäävän veljenne, ja te saatte vapaasti liikkua maassa." (1 Moos 42:29-34)

Veljekset siis kertoivat isälleen, mitä viljanostomatkalla oli tapahtunut. Se oli isä-Jaakobille ikävää kuultavaa. Nuorimman veljen eli Benjaminin oli siis lähdettävä Egyptiin, muuten Simeonilla ei olisi mitään mahdollisuuksia palata elävänä kotiin. Sitä taas Jaakob ei voinut sallia. Benjamin oli hänen silmäteränsä, sen jälkeen, kun Joosef oli häneltä väkivaltaisesti riistetty, leijonan kitaan, niin kuin muut veljet olivat isälleen valehdelleet.

Kun he sitten avasivat säkkinsä, jokainen löysi säkistään oman hopeansa, ja hopean nähdessään he ja heidän isänsä pelästyivät. Heidän isänsä Jaakob sanoi: "Te olette vieneet minulta lapseni! Joosefia ei enää ole, Simeonia ei enää ole, ja nyt aiotte viedä vielä Benjaminin! Minun elämäni on pelkkää surkeutta!"

Jaakob tajusi, että jos veljet enää koskaan lähtisivät takaisin Egyptiin, heitä voitaisiin syyttää siitä, että he olivat napanneet itselleen takaisin hopean, jolla vilja piti maksaa. Ehkä he olivat niin tehneetkin, tai ehkä he olivat varastaneet koko viljan. Mistä noista väkivaltaisista venkuloista tiesi, milloin he puhuivat totta ja milloin valehtelivat. Joosef oli mennyttä miestä, Simeon oli mennyttä miestä ja niin olisi nuorimmainenkin, Benjamin, jos hänet laskisi heidän mukaansa.

Silloin Ruuben sanoi isälleen: "Saat vaikka tappaa minun kaksi poikaani, ellen tuo Benjaminia takaisin luoksesi! Anna hänet minun huostaani, minä kyllä tuon hänet sinulle takaisin." Mutta Jaakob sanoi: "Minun poikani ei lähde teidän mukaanne. Hänen oma veljensä on kuollut, ja vain hän on enää jäljellä. Jos hänen käy huonosti matkalla, suru murtaa minut, ja niin te syöksette harmaapään isänne tuonelaan." (1 Moos 42:35-38)

Jälleen Ruuben osoittautuu inhimillisimmäksi veljeksistä. Hän on huolissaan veljestään Simeonista. Simeon on saatava vapautteen Egyptin ankaran käskynhaltijan vankilasta. Heidän on osoitettava lupauksensa mukaan, että he eivät ole vakoojia. Yhdessä he olivat asian Simeoninkin kanssa sopineet ja heidän on lunastettava lupauksensa.

Tyhmää tietenkin Ruubenin oli luvata kaksi poikaansa kuolemaan, jos Benjaminille jotain sattuisi. Eihän heidän kuolemansa asiaa mitenkään hyödyttäisi. Ruubenin puheet eivät olekaan järkeviä, mutta ne kertovat siitä kiihkeästä vastuuntunnosta, joka hänellä on.

Mutta Jaakob ei suostunut. Hän ei osannut ajatella muuta kuin pahinta mahdollista vaihtoehtoa.

Hän oli kokenut elämässään niin monia kolhuja, ettei hän muuten osannut ajatella. Jaakobin usko oli hiipumassa eikä hän osannut enää odottaa tulevaisuudelta ja Jumalalta oikein mitään hyvää.